

ΕΠΙΘΕΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

<u>ΕΠΙΘΕΤΑ Β΄ ΚΛΙΣΗΣ: (βλ. σελ. Γραμματικής 29-30)</u>
a) us, -a, -um : clarus, clara, clarum/ bonus, -a, -um/ siccus, -a, -um
b) -er, -era, -erum : miser, misera, miserum/ tener, -era, -erum/ liber, libera, liberum
c) -er, -ra, -rum : pulcher, pulchra, pulchrum/ sacer, sacra, sacrum * (*συγκόπτουν το -e- στις πλάγιες πτώσεις του αρσενικού, σε όλο το θηλυκό, σ' όλο το ουδέτερο).
ΚΛΙΣΗ : Αρσενικό και ουδέτερο κατά τη β΄ κλίση, θηλυκό κατά την α΄ κλίση Προσοχή: a) <u>-e: κατάληξη στην κλητική ενικού του αρσενικού</u> b) και c): <u>κλητική ενικού του αρσενικού όμοια με την ονομαστική</u>

<u>ΕΠΙΘΕΤΑ Γ΄ ΚΛΙΣΗΣ (βλ. σελ. Γραμματικής 30-33)</u>
α) -er, -eris, -ere : celer, celeris, celere (40) }Τριγενή και τρικατάληκτα -er, -ris, -re : alacer, alacris, alacre
β) -is, -is, -e : gravis, gravis, grave/ facilis, facilis, facile → Τριγενή και δικατάληκτα
γ) -x : ferox, ferox, ferox (ferocis) / audax -acis -ns : impudens-entis (24) -er : pauper-peris -es : dives-divitis }Τριγενή και μονοκατάληκτα -rs : iners-ertis -r : par, paris / memor-oris (29) -s : vetus-veteris / inops-inopis (44)
ΚΛΙΣΗ : Και τα τρία γένη κατά την γ΄ κλίση, <u>αλλά</u> : Αφαιρ. ενικού: -i, γενική πληθυντικού: -ium, ουδέτερο στο πληθυντικό: -ia Εξαιρούνται : α) στο συγκριτικό βαθμό (-ior, -ius) όλα τα επίθετα β΄ και γ΄ κλίσης, εκτός από τον συγκριτικό των ανωμάτων: plures, plures, plura+pluria και complures, complures, complura+compluria: γεν. πληθ. : -ium, ουδ. στο πληθ.: -a+ia β) Ορισμένα επίθετα σε ορισμένες πτώσεις στο θετικό βαθμό: inops : Αφαιρ. ενικού: inopi , γενική πληθ.: inopum , ουδ. πληθ.: ----- memor-oris : » : memori » : memorum » : ----- celer, celeris, celere » : celeri » : celerum » : celeria {princeps » : principe » : principum » : ----- vetus-eris » : vetere » : veterum » : vetera dives-itis » : divite » : divitum » : ditia }

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

1. Συγκριτικός βαθμός επιθέτων Β' και Γ' Κλίσης:

↓ Σχηματισμός: θέμα (από γεν. ενικ.) + *ior/ior/ius* (γενική *-ioris*)

Κλίση: όπως τα 3γενή + 2κατάληκτα Γ' κλίσης: π.χ.: clarus, -a, -um/clarior, -ior, -ius

2. Υπερθετικός βαθμός επιθέτων Β' και Γ' Κλίσης:

↓ Σχηματισμός: θέμα (από γεν. ενικ.) + *issimus/issima/issimum*

Κλίση: όπως τα 3γενή + 3κατάληκτα Β' κλίσης: π.χ.: clarus, -a, -um/clarissimus, -a, -um

3. Υπερθετικός βαθμός επιθέτων Β' και Γ' κλίσης σε -er:

↓ Σχηματισμός: Ονομαστική ενικού + *rimus/rima/rimum*

Κλίση: όπως τα 3γενή + 3κατάληκτα Β' κλίσης:

*π.χ.: pulcher, -chra, -chrum/pulchrrior-ior-ius /pulcherrimus, pulcherrima, pulcherrimum
celer, celeris, celere / celerior, celerior, celerius / celerrimus, celerrima, celerrimum*

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ**1. Υπερθετικός σε -limus, -a, -um: τα έξι παρακάτω:**

- Facilis, -is, -e / facilior, -ior, -ius / facillimus, -a, -um (36)
- Difficilis, -is, -e / difficilior, -ior, -ius / difficillimus, -a, -um (26)
- Similis, -is, -e / similior, -ior, -ius / simillimus, -a, -um (26)
- Dissimilis, -is, -e / dissimilior, -ior, -ius / dissimillimus, -a, -um (26)
- Humilis, -is, -e / humilior, -ior, -ius/ humillimus, -a, -um
- Gracilis, -is, -e / gracilior, -ior, -ius / gracillimus, -a, -um

Αλλά: nobilis, -is, -e / nobilior, -ior, -ius / nobilissimus, -a, -um (ομαλά)

2. Υπερθετικός με δύο τύπους:

- Exter + exterus, -a, -um / exterior, -ior, -ius / extremus + extimus (25)
- Inferus, -a, -um / inferior, -ior, -ius / infimus + imus
- Super + superus, -a, -um / superior, -ior, -ius / supremus + sumus (28)
- Posterus, -a, -um / posterior, -ior, -ius / postremus + postumus (16)
- Maturus, -a, -um / maturior, -ior, -ius / maturissimus + maturrimus (27)

3. Παραθετικά των -dicus, -volus, -ficus (σύνθετα με β' συνθετικό προερχόμενο από τα ρήματα dico, volo, facio): σε -entior (συγκριτικός) -entissimus (υπερθετικός): magnificus, -a, -um / magnificentior, -ior, -ius / magnificentissimus, -a, -um

4. Περιφραστικά παραθετικά (magis + θετικός επιθέτου / maxime + θετικός επιθέτου): σχηματίζουν όσα λήγουν σε -us και πριν από αυτό έχουν φωνήεν (-eus, -ius, -uus)

- Nimius, -a, -um / magis nimius / maxime nimius (25)
- Vacuus, -a, -um / magis vacuus / maxime vacuus
- Idoneus, -a, -um / magis idoneus / maxime idoneus (32)

Αλλά: antiquus, -a, -um / antiquior, -ior, -ius / antiquissimus, -a, -um (41), επειδή το -qu θεωρείται συμφωνικό σύμπλεγμα.

5. Προσοχή στα δευτερόκλιτα:

- Dexter, dextra, dextrum / dexterior, -ior, -ius / dextimus, -a, -um (34)
- Sinister, sinistra, sinistrum / sinisterior, -ior, -ius / -----

6. Ανώμαλα παραθετικά επιθέτων:

- Bonus, -a, -um / melior, -ior, -ius / optimus, -a, -um (27)
- Malus, -a, -um / peior, -ior, -ius / pessimus, -a, -um (27, 50)
- Magnus, -a, -um / maior, -ior, -ius / maximus, -a, -um (27)
- Parvus, -a, -um / minor, minor, minus / minimus, -a, -um (26)
- Multi, -ae, -a / plures, plures, plura+pluria / plurimi, -ae, -a (27)

7. ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ:

α) Δεν έχουν θετικό: όσα προέρχονται από επιρρήματα ή προθέσεις:

- (prae=εμπρός): prior, -ior, -ius / primus, -a, -um (41)
- (prope=κοντά): propior, -ior, -ius / proximus, -a, -um
- (ultra=πέρα): ulterior, -ior, -ius / ultimus, -a, -um

β) Δεν έχουν συγκριτικό, αλλά τον δανείζονται από άλλα επίθετα:

- novus, -a, -um / recentior, -ior, -ius / novissimus, -a, -um (26)
- sacer, sacra, sacrum / sanctior, -ior, -ius / sacerrimus, -a, -um
- vetus-eris / vetustior, -ior, -ius / veterrimus, -a, -um
- inops-inopis/ egentior, -ior, -ius/ egentissimus, -a, -um (44)

γ) Δεν έχουν υπερθετικό:

- adolescens-ntis / adolescentior, -ior, -ius / ----- (31)
- senex-senis / senior, -ior, -ius / ----- (40)

δ) Δεν έχουν καθόλου παραθετικά:

- 1) Όσα δηλώνουν ύλη, τόπο, χρόνο, καταγωγή, μέτρο, συγγένεια, ηλικία, αξίωμα, επάγγελμα, τέλεια σχέση:

omnis, paternus (26), supervacaneus (36), ligneus (36), salvus (37)

- 2) Τα υποκοριστικά επίθετα: parvulus, tristiculus

- 3) Τα σύνθετα με τις προθέσεις per- , prae- :

praecox-ocis (25), praeceps-praecipitis (39)

Εξαιρείται το praeclarus (12)

- 4) Τα περισσότερα επίθετα που προέρχονται από ουσιαστικά:

(piscis) piscatorius (23)

(puella) puellaris (26)

(civis) civilis (33), (toga) togatus (33)

(populus) publicus (35)

- 5) Χωρίς φανερή αιτία:

paulus, -a, -um (= λίγος)

Όμως: parvus, -a, -um/ minor, minor, minus / minimus, -a, -um (26)

_____ paucus, -a, -um / paucior, -ior, -ius / paucissimus, -a, -um (24)

par-paris (29)

priscus, -a, -um (38)

- 6) Δεν έχουν επίσης παραθετικά τα:

sonorus, -a, -um (27)

matronalis, -is, -e (26)

nuptialis, -is, -e (38)

ΠΡΟΣΟΧΗ: Παραθετικά (περιφραστικά) έχουν και οι επιθετικές μετοχές

ΒΑΘΜΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

A) Επιρρήματα από Επίθετα:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
1. Από Β/κλιτα επίθετα και μετοχές Παρακειμένου ↓	Από Β/κλιτα + Γ/κλιτα επίθετα ↓	Από Β/κλιτα + Γ/κλιτα επίθετα ↓
Θέμα θετικού + e	Ουδέτερο επιθέτου στο συγκριτικό	Θέμα Υπερθετικού+ e
Π.χ. Clar-e, liber-e	Clarius, liberius	Clarissime, liberrime
2. Από Γ/κλιτα επίθετα ↓		
Θέμα θετικού + iter	Ουδέτερο επιθέτου στο συγκριτικό	Θέμα Υπερθετικού+ e
Π.χ. Gravis → graviter Similis → similiter	Gravius similius	Gravissime simillime
3. Από Γ/κλιτα σε -ns, -rs και από μετοχές ενεστώτα ↓		
Θέμα θετικού + er	Ουδέτερο επιθέτου στο συγκριτικό	Θέμα Υπερθετικού+ e
Π.χ. Ingens (ingentis)→ → ingenter	ingentius	ingentissime
4. Από τα επίθετα με ανώμαλα παραθετικά (bonus) bene (malus) male (magnus) magnopere (parvus) paulum (multus) multum	Ουδέτερο επιθέτου στο συγκριτικό Melius Peius Magis Minus plus	Θέμα Υπερθετικού+ e Optime Pessime Maxime Minime Plurimum

B. ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ ΜΕ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
Diu	Diutius	diutissime (21, 23)
Saepe	Saepius	saepissime (23)
Sat + satis	Satius	 (29)
Prae	prius	primo + primum (41)

ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Τα παράγωγα από επίθετα:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
1) (facilis) facile	Facilius	Facillime
2) (durus) dure+duriter	Durius	durissime
3) novus) nove + noviter	Recentius	recentissime
4) (similis) similiter + simulter	similius	simillime